

Колодіна Анна Сергіївна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МЕТОДИКО-КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Постійне вдосконалення оперативно-розшукової, слідчої, експертної та судової діяльності шляхом розширення можливостей використання науково-технічних засобів, розробок методики розслідування, відповідно, знайшли своє відображення в криміналістичному забезпеченні, якому на сьогодні приділяється недостатня увага і стосовно якого виникає значна кількість неузгоджених, дискусійних питань.

Ефективному й результативному здійсненню практичної діяльності правоохоронних органів повинні сприяти науково-правові дослідження. Із вищевикладеного випливає, що одним із завдань криміналістичної науки є розроблення найбільш ефективних прийомів, методів, засобів, які забезпечуватимуть слідчу діяльність. У цьому, зокрема, вбачається криміналістичний аспект дослідження слідчої діяльності.

Питанню криміналістичного забезпечення приділили увагу чимало науковців, а саме: Ю.П. Аленін, В.П. Бахін, Р.С. Белкін, А.В. Іщенко, І.О. Ієрусалимов, Н.І. Клименко, І.І. Когутич, В.О. Коновалова, В.С. Кузьмічов, В.О. Образцов, М.В. Салтевський, В.В. Тіщенко, В.Ю. Шепітько та інші. Учені-криміналісти, які досліджували взаємозв'язок криміналістичної техніки, тактики та методики справедливо зазначають, що ці розділи науки криміналістики не можуть існувати ізольовано один від одного, вони органічно взаємопов'язані між собою.

Уперше визначення криміналістичного забезпечення було застосовано в 1979 р. В.Г. Коломацьким, який інтерпретував його як систему впровадження в практичну діяльність посадових осіб, підрозділів, служб та органів внутрішніх справ з охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю

криміналістичних знань, що втілені в умінні працівників використовувати наукові, методичні та тактичні криміналістичні рекомендації, техніко-криміналістичні засоби і технології їх застосування. До системи криміналістичного забезпечення автор відніс: криміналістичні знання, криміналістичну освіту та криміналістичну техніку [7, с. 62].

Такі автори, як А.В. Іщенко, І.П. Красюк та В.В. Матвієнко, зазначають, що засоби, методи, прийоми роботи з доказами розробляє криміналістика, тому є підстави говорити про забезпечення розслідування злочинів саме криміналістикою. Ідеться про комплексну діяльність, яка включає врахування багатьох чинників, обставин, пов'язаних з оптимальним наданням практиці відповідних засобів розкриття, розслідування та запобігання злочинам. І оскільки криміналістика розробляє загальні підходи, принципи, узагальнюючі схеми для методики розслідування злочинів та надає слідчим необхідний практичний інструментарій, таке забезпечення доцільно розглядати як криміналістичне [8, с. 13].

На наш погляд, позиція вчених є оптимальною, тому що охоплює теоретичний і практичний аспект криміналістичного забезпечення.

Важливу роль у діяльності з розслідування злочинів відіграє саме криміналістична методика розслідування, об'єктом вивчення якої є два протилежні явища – злочин (злочинна діяльність) та процес (діяльність із розслідування). У криміналістичній літературі прийнято розуміти під методикою розслідування злочинів систему наукових положень та розроблених на їх основі рекомендацій з організації та проведення розслідування, а також запобігання окремим видам злочинів [1, с. 290-298; 2, с. 440-449; 3, с. 369-373; 4, с. 220-222]. Призначенням криміналістичної методики є розроблення наукових положень різних видів злочинів та застосування в практичній діяльності для забезпечення ефективного розслідування. Криміналістичну методику прийнято розглядати в трьох аспектах: 1) як заключний розділ криміналістики; 2) як систему рекомендацій щодо методів і засобів певної категорії злочинів (окремі криміналістичні методики); 3) як адаптацію відповідної методики до

конкретного злочину (практичний аспект) [5, с. 270]. У практичній діяльності методика розслідування є своєрідним «акумулятором» знань криміналістичної техніки та тактики, стосовно розслідування різних видів злочину, містить рекомендації, які полегшують розслідування.

Методико-криміналістичне забезпечення слідчої діяльності відображається та впливає зі спеціальних завдань методики, а саме: а) вивчення з криміналістичної позиції злочину та злочинної діяльності; б) вивчення й узагальнення передового досвіду розкриття злочинів та запобігання їм; в) установлення загальних закономірностей організації та здійснення розслідування кримінально караних діянь; г) розроблення науково обґрунтованих методичних рекомендацій з організації та здійснення розслідування, а також запобігання злочинам [6, с. 176], а також із відомчих нормативно-правових актів, які регулюють роботу слідчих підрозділів Національної поліції України.

Тому під методико-криміналістичним забезпеченням слідчої діяльності розуміємо застосування суб'єктом розслідування системи науково-теоретичних положень та розроблених на їх основі практичних рекомендацій, їх адаптація в процесі виявлення та розслідування злочинних діянь.

На підставі вищевикладених суджень можемо стверджувати, що *об'єктом криміналістичного забезпечення* є специфічний вид діяльності, який направлений на розслідування злочинних посягань із використанням науково-технічних засобів, тактичних прийомів та методичних рекомендацій.

Суб'єктами криміналістичного забезпечення є працівники правоохоронних органів та наукові співробітники.

Завдання криміналістичного забезпечення полягають у розробленні цілеспрямованого алгоритму дій, який має криміналістичний характер, впливає зі своєї мети та функцій для забезпечення виконання поставлених завдань. У результаті чого можемо виділити такі завдання:

- надання практичній діяльності наукового здобутку, який розроблюється наукою криміналістикою на основі принципів, загальних підходів та фундаментальних положень;
- аналіз та дослідження потреб практичної діяльності з розслідування злочинів;
- розроблення рекомендацій із застосування криміналістичних прийомів, методів і засобів на основі аналізу та дослідження практики.

Якщо відштовхуватись від загальних завдань науки криміналістики (а це є сприяння правоохоронним органам у боротьбі зі злочинністю, повне і своєчасне криміналістичне забезпечення та швидке розкриття й ефективне розслідування злочинів), то можна зауважити, що вказані завдання реалізуються на основі всебічного використання досягнень сучасної науки, техніки, методик розслідування, які, у свою чергу, базуються на принципах криміналістичної науки.

Усе це безпосередньо стосується криміналістичного забезпечення слідчої діяльності, яке, на нашу думку, варто розглядати у двох значеннях: теоретичному (наукою криміналістикою створюються криміналістичні рекомендації для суб'єктів правозастосовної діяльності з метою ефективного розслідування злочинів) і практичному (застосування й реалізація практичними працівниками даних рекомендацій, засобів та методик у слідчій діяльності).

На наш погляд, на основі вищевказаного криміналістичне забезпечення не є самостійним процесом (явищем), воно повністю залежить від науки криміналістики та направлене на сприяння слідчій діяльності, що й зумовлює свою значущість.

Список використаних джерел:

1. И. С. Андреев, Г. И. Грамович, Н. И. Порубов; под ред. Н. И. Порубова. – Минск: Выш. школа, 2000. – 335 с.
2. Коломацкий В. Г. Криминалистическое Белкин Р. С. Курс криминалистики: в 3 т. /Р. С. Белкин. – Москва: Юристъ, 1997. – Т. 1: Общая теория криминалистики. – 408 с.

3. Криміналістика: учебник /под ред. А. Г. Филиппова. – 3-е изд., переаб. и доп. – Москва: Спарк, 2004. – 750 с.
4. Криміналістика: підручник /[Берназ В.Д. та ін.]; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва. – Харків: ХНУВС, 2011. – 665 с.
5. Баев О. Я. Основы криминалистики: курс лекций /О. Я. Баев. – М.: Экзамен, 2001. – 288 с.
6. Криміналістика: підручник /В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель [та ін.] /за ред. В. Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Харків: Право, 2010. – 460 с.
7. Андреев И. Д. Курс криминалистики обеспечение деятельности органов внутренних дел по расследованию преступлений /В. Г. Коломацкий //Криминалистика: История, общая и частные теории: в 3 т. /под ред. Р. С. Белкина, В. Г. Коломацкого, И. М. Лузгина. – Москва: Академия МВД РФ, 1995. – Т. 1. – 232 с.
8. Іщенко А. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів: монографія /А. В. Іщенко, І. П. Красюк, В. В. Матвієнко. – Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2002. – 212 с.